

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

Պ Ա Շ Տ Օ Ն Ա Կ Ա Ն Ի

Յ Ո Ր Ե Ն Ա Ն

Բ Ա Ն Ա Ս Տ Ե Ղ Մ Վ Ա Մ Ա Ն Յ Է Ք Է Ե Ա Ն Ի

Ուրախութեամբ կը սեղեկանամք խմբագրութեամս զրկուած Երաբերական ծանուցանումսէ մը քէ, այս Փետրուարի 10ին, Բարիկի մէջ պիտի տօնուի Պ. Վահան Թէրէեանի գրական գործունէութեան փառանախակը: Քաղցր է մեզ յուսալ քէ, ինչպէս քերթու մէջ Բանիցս սեղեկութիւններ տուեցան այս մասին, ուրիշ բազմաթիւ հայաւաս վայրերու մէջ եւս պիտի լինին այս առաքի ազգային սիրոյ եւ յարգանքի սրտազին արտայայտութիւններ, որոնց արժանի է սուրբի ազգասէր եւ մեծասաղանգ բանաստեղծը: Սիւն մասնակցելով այս ընդհանուր զգացման՝ կը մաղթեմ որ սակաւին բազում տարիներ ապրի պատուական Յոբելեանը. աւելի կենսաւետեղու համար հայ գրականութիւնը իր մասուր քրնարին այնքան ազգին ներշնչութիւններով:

Հետեւեալը այն գրութիւնն է զոր Ս. Արսուռայ Սրբազան Պատրիարքը այս պատենութեամբ զրկած էր Յոբելեանական կեդր. Յանձնաժողովին ի Բարիկ:

Ա.գն. Տիար Լեւոն Կիւմրիկէրեան
Ասեճապէս **ՎԱՀԱՆ ԹԷՐԷԵԱՆԻ** Երբիկին
Կեդր. Յանձնաժողովոյ ի Բարիկ

Ինդուքեանք եւ ի սրտէ կ'ողջունեմ Պ. Վ. Թէրէեանի Յոբելեանի զազափարը. զոր Պատ. Յանձնաժողովոյ որոշած է զործադրել:

Վաղուց ես անոր մէջ ճանչցած եմ մեր ամէնէն ազնիւ մտաւորականներէն եւ պատուական զբաղէտներէն մին, եւ իր բառանամեայ գործունէութեան վերջին քանամակին ընդհանրապէս միասին եղած ըլլալով միշտ իրեն հետ. ի վիճակի եմ վկայելու թէ ս'որան արժանաւոր գուակի մըն է որ կը պատրաստուի ազգը ուղղել իր համակրանքն ու մեծարանքը:

Վստահ եմ թէ ամէն կողմերէ իր թովիչ քնարին է որ մանաւանդ պիտի դառնան վաղը սիրտերը. յորեկինական արտայայտութեանց մէջ ջանալով դնել աւելի բանաստեղծի'ն ընծայուած սիրոյ չբրմութիւն մը:

Ոչինչ ունենալով հանդերձ ընդդէմ հանրային զգացման այդ շատ հասկնալի բերումին, ես կ'ուզէի ըսել միայն հոս թէ ամէնէն յարգելի բանը զոր ես նկատած եմ անոր մէջ, իր ինքնութեան խորքը նոյն իսկ, պարկեշտ եւ ազնիւ մարդու նկարագիրն է եղած միշտ: Այդ է իր տիրական գրծը. որ յատկանշած է զայն զբաղէտի, հրապարակագրի, ուսուցչի, գործիչի եւ ազգային ղէմքի իր բազմակողմանի գործունէութեան մէջ:

Ամէնքը, իր հակառակորդներն անգամ. յարգանքով կանգ առած են իր այդ անառարկելի արժանիքին առջեւ:

Արդ, թոյլ կուտամ ես ինձի մատնանշելու թէ ա'յդ է նաեւ զազանիքը իր անտաղիւտ բանաստեղծի մեծ տաղանդին, որով այսօր ամէնքս կը խանդավառուինք իր անուինն առջեւ:

Մարուր հոգիէն միայն կրնայ ծնիլ հրայրքներու ամէնէն ազնուականին՝ Շշմարիտ բանաստեղծութեան շնորհքը:

Թէրէեանի բնարը ամէն բանէ աւելի իր սրտին, իր ազնիւ հոգիին անկեղծութեան տուրքն է: Ոչինչ կայ անոր մէջ արուեստակալ եւ կեղծ: Ներշնչուած, խանդ, յոյզ, խորհուրդ, ամէն ինչ իր սրտէն կուգայ. եւ հոգեպէս տարուած փորձառութեան մը տրորոփուեն է որ լսելի կ'ընէ: Ասոր համար է որ հակառակ հանգրիճուած գեղեցկութեան, որուն մէջ պարուրուած են իր տաղերը. եւ արուեստի զուսպ ու սեղմ տարուածքին՝ որով միշտ կանոնուած է իր մէն մի տողը. թուիչքի առողջ շունչ մը կը ծաւալի միշտ իր ամէն մէկ էջին վրայ:

Բանաստեղծներ կան, զորս զբաղէտն ու անգրքագէտը մէկ հեւրով կը կարգան ու կը ճաշակեն, անճիգ վայելքով: Աշուղի հոգեով օժտուածներ են անոնք: Հարկ է խոստովանիլ թէ այդպիսիներէն չէ Թէրէեանի: Չիմրը հասկնալու՝ այսինքն հաշակելու՝ համար, յաճախ բաւական չէ անգամ մը միայն կարգալ գայն: Ու իմ խորունկ համոզումս է թէ ասիկա երբեք չի կրնար զժբարիտալիւն մը նկատուիլ իրեն համար զի գիտեմ ստուգապէս, պիտի բռնի անմնայէս, թէ զինքը կրկին կարգալը տիրաբար՝ ի'նչ կրկնակի համայրի աղբիւր կ'ըլլայ սրտին ու մտքին հաւասարապէս: Որովհետեւ որքան զգացումին՝ նոյնքան եւ մտածումին բանաստեղծն է անկա, հմայիչ ձգողականութեամբ մը:

Ու այս պարագան է մանաւանդ որ բոլորովին ինքնուրոյն սեղ մը կուտայ իրեն մեր զբաղանութեան մէջ. իրեն նման ընտրելագոյն ուրիշ քանի մը բանաստեղծներու հետ: Արդարեւ, հեռու՝ զգացումներու խողանքով խանդավառելու երբեմն յոյժ վրտանագաւոր կերպէն, մտածումին ուժովը եւ գեղեցկութեամբը ներգործելու ձգտումն է որ ունի մանաւանդ ինքը: Որովհետեւ որքան նուագ է իր մէջ աշուղը՝ այնքան հզոր է խորհողը: Այս պատճառաւ, իր տաղերը իմաստասիրական բերթուածներու լըրջութիւնը կը հագնին կարծես. ու իր պատկերները կը նմանին փղոսկրի վրայ քանդակուած նորարուեստ ստեղծաններու, որոնց մէջ կեանք ու շարժում կայ, այնպէս՝ ինչպէս մեծ նկարներու մէջ:

Այս ամէնը, մարուր զգացումի եւ յոյժման եւ հարուստ զաղափարներու այս գեղեցկութիւնները հիւսուած՝ հայերէնի այն ականակիտ յստակութեանը մէջ, որ Թէրէեանի աշխարհաբարն է, մեր ներկայ զբաղանութեան ամէնէն արժէքաւոր հատորներու շարքին կը հանեն անոր գործերը, ու դասակից կ'ընեն անոնց հեղինակը՝ մեր ամէնէն մեծ ու սիրելի բանաստեղծներուն:

Կը շնորհաւորեմ Պատ. Յանձնաժողովոյ՝ այսպիսի մարուր արժանիք մը պատուելու իր յոյժ բարի եւ արդար դիտումի համար, եւ Ամենաբարեւոյն Աստուծոյ օրհնութիւնը հայցելով պատուական բանաստեղծին, իմ սիրելի բարեկամս, եւ Պատ. Յանձնաժողովի բոլոր յարգելի անդամներու վրայ, ի սրտէ կը մաղթեմ յաջողութիւն՝ ձեր գեղեցիկ ձեռնարկին:

Մնամ, սիրովն Աստուծոյ եւ ազգին,
Ազոթարար

ՊԱՏՐԻԱՐԿ ԵՐՈՒՍԱԿԷՄԻ
ԹՈՐԳՈՄ ԱՐԷԳԻՍԿՈՊՈՍ

ՅԱՒԱԿՅԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿ

ՕՒՏ ԲԱՍԱՍ, ՔԷՆՔՐՁՐԻ
3 ՅՈՒՆԻՈՒՐ 1934

ՆՈՐԻՆ ԱՄԵՆԱՊԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ
ԵՐՈՒՍԱՂՆՄԻ ՀԱՅՈՑ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ

Ողջիւն ի Տէր,

Վիշաք զօր կը զգամ կը մղէ զիս Ձեր Ամենապատուութեան ուղղել խորին եւ եղբայրական ցաւակցութիւնս, Գուրեան Պատուական Արքեպիսկոպոսի եղբրական մահուան տխուր առիթով:

Պատիւն ունեցած էի ծանչնալու զինքը ի Լոնտոն. Լամպէթի Խորհրդաժողովի ատեն, որ տեղի ունեցաւ 1930 ին. եւ տեսնելով անդ զուսմարտած Եպիսկոպոսաց Յանձնախումբին հետ իր կատարած խորհրդակցութիւնը, շատ բարձր համարում մը ունեցած էի իր մասին: Անիկա երկար եւ հուստարիմ ծառայութիւն մատուցած է այս երկրին մէջ իր ժողովրդեան: Այս իսկ պատճառաւ, խորին յուզմամբ զգածուեցայ, երբ տեղեկացայ, Նիւ Եօրքի մէջ իր մահուան պարագաներուն: Կ'աղօթեմ Աստուծոյ՝ իր հօգուտն համար:

Հաճեցէք ընդունելի համակրանացս հուատարբը, որով մնամ.

Ձեր հուատարիմ եղբայրն ի Քրիստոս
ՔՈՉՄՈՍ ՔԱՆՔՈՐ

ԱՄՍՕՐԵԱՅ ԼՈՒՐԵՐ

Անցնող Յունի. ամսուան ընթացքին Ս. Աթոռոյ ՏՅՕՐԷՆ ժողովը եօթը անգամներ ի նիստ գումարուեցաւ իբրեւ Վարչական Մարմին իսկ իբրև Կրօնական Առանձնի մէկ անգամ. նոյնպէս ԱՍՏՈՒՄԵ. Խորհուրդը՝ մէկ անգամ, իւրաքանչիւրը երգակցութիւն իր իրաւասութեան սահմանին մէջ եղած խնդիրներով:

Յիւլի 31 Դեկտ. — Սրբոց Յակոբեանց մայր տաճարին մէջ քարոզեց Տ. Նորայր վրդ., «Հնազանդ կացեք առաջնորդաց ձերոց» առաքելական քնարանին վրայ, բացատրեց օրէնքին եւ օրէքը ներկայացնող իշխանութեան հնազանդելու անհրաժեշտութիւնը կրօնական իշխանութեան մէջ եւ: Ս. Պատրիարքը, յետոյ, «Տէր ուղորմեայէն առաջ, հազարեց Ամերիկայի Առաջնորդ Տ. Ղեւոնդ Արքեպիսկոպոսի սպանութեան տխուր լուրը: Յոյժ զգածուած սրտով խօսեցաւ անոր հոգեւորական արժանիքին մասին. ողբաց բովանդակ ազգին բարոյագոյն պատիւը աղարտող այս բառմտելի շարագործութեան Եկեղեցւոյ պատճառած կորուստը, ինքնին յուզեցելով եւ յուզելով ամէնքը: Ս. Պատարագի աւարտումէն վերջ կատարուեցաւ հոգեհանգստեան սրտառու զաշտուն:

Յիւլի 1934 Յունի, 2. — Տ. Պարգեւ վրդ. որ երկու ամսուան արձակուրդով եզրկատու մեկնած էր այսօր վերադարձաւ:

Յիւլի 3 Յունի. — Լուսարարացեա Տ. Մեսրոպ Սրբազան Բիթղիկէճմ առաջնորդեց Ելիմտից Տեսուչ Գէորգ վրդ., զոր Տնօրէն ժողովը իր ե-

րէկի նիստին մէջ յաջորդ կարգաւ էր Ս. Ծնընդեան Տեսուչ Տ. Տրդատ վրդ., որ այսօր իսկ դարձաւ վանք:

Յիւլի 5 Յունի. — Ս. Պատրիարք Հօր այցելեց Տ. Ալեքսիս Հնդիկ Ասորի քահանան, որ Լոնտոնէ Հնդկաստան վերադարձին առիթու հանդիպած էր Ս. Քաղաքս:

— Ըստ Հին Տոմարի՝ վաղը Ս. Աթոռոյս տունախմբութեան լինելով, այս երեկոյ, Ս. Պատրիարքը հանդիսաւոր թափօրով մուտ գործեց ի Մայր Տաճար Սրբոց Յակոբեանց, եւ մեծահանդէս նախատեսակէն յետոյ միաբանական թափօրով եւ օրհներգով ելաւ Պատրիարքարան, ուր բարեմաղթութիւնք եղան:

Յիւլի 6 Յունի. — Աստուածայր մարգարէի եւ Տեսանկարայր առաքելոյ աւագ տօնին եւ Ս. Աթոռոյս տունախմբութեան առիթու կատարուեցաւ մեծահանդէս ժամերգութիւն. ըստ աւանդական սովորութեան, «Փառք ի բարձունս» ի ատեն, Ս. Պատրիարքը, շուրջաւ եւ ծմբիտուն առած, առաջնորդուեցաւ առաքելական աթոռը, որուն առջև կանգնած մնաց մինչեւ «Որ ընտրեցեք» աղօթքը, որմէ վերջ միաբանք եւ աշակերտք աշխարհուրիւ շնորհաւորեցին Ս. Աթոռոյ տունը: Պատարագեց Պատր. Փոխ. Տ. Մկրտիչ Սրբազան Աղաւնունի, որ Յակոբե. 10-11 հատուածն առնելով բնարան, ցոյց առաւ համբրութիւնը՝ իբրև պարտականութիւն անոնց որ պաշտօն ունին առաջնորդելու ժողովուրդին բարոյականին: Ս. Պատարագէն վերջ Միաբանութիւն եւ իր Պետը, թափօրով եւ Ս. Աթոռոյ օրհներգութեամբ ելան ի Պատրիարքարան, ուր զաշտունական շնորհաւորութիւնք տեղի ունեցան:

Յիւլի 7 Յունի. — Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Յարութեան վերնատան հայկ. Գողգոթայի մատուռին մէջ. քարոզեց Տ. Գարեգին վրդ.:

— Յունաց, Ղպտոց եւ Ասորոց վաղուան Ս. Ծննդեան տօնի առիթու, Ս. Տեղեաց քարտուղար Տ. Շաւարշ վրդ. եւ աւագ թարգման Տ. Հայրիկ Արեղայ եւ Դիւանապետ Պ. Կ. Նուրեան Բիթղիկէճմ գաջին, ուր մնացին մինչեւ վաղ առաւօտ, ի սկողութիւն իրաւանց:

Յիւլի 8 Յունի. — Մեծահանդէս ժամերգութիւն «Այսօր դառք» ի տօնի Ս. Ստեփանոսի: Ս. Պատրիարքը քարոզեց աթոռէն, պանծացնելով նախասարկաւագը իբրև պսակ նահատակութեան եւ ծառայութեան գաղափարին եւ յորդորական խրատոյսի խօսքեր ուղղեց Ս. Աթոռոյ սարկաւագաց եւ ժառանգաւորաց: «Փառք ի բարձունս» ի ատեն սարկաւագունք եւ ուրարակիրները, սաղաւարտեալ եւ բուրվառակիր, շարուեցան ատեանին մէջ, եւ կատարեցին իրենց բաժին եղած պաշտամունքի մասերը, առարկայ լինելով ըրլոր ներկայից զգածուած սիրոյն:

Այսօր, յունական Ս. Ծնունդի տօնի Բ. օր լինելով, Ս. Պատրիարք Հայրը, ընկերակցութեամբ Տ. Մկրտիչ եւ Տ. Սմբատ Սրբազններու եւ ութ վարդապետներու, շնորհաւորական այցելութիւն սուաւ Յունաց Պատրիարքարանը: Յոյն սար-

կաւագներ և վարդապետներ, վարդաջուրի սրբակուսով և բուրբառ խնկամաններով, պատրիարքարանի մեծ զուռնէն ընդունեցին ն. Ամենապատուութիւնը ևս իր հետեւորդները. յետոյ, Տեղապահ Տ. Քեկաղիան Արքեպս., սխաղի անդամներէն շրջապատուած, դիմաւորեց մեծ զանլիճի զունէն: Ենթարկուածութեան ևս շնորհակալութեան ջերմօրէն սիրալիբ փոխադարձ արտայայտութիւններէ և պատուատրութիւններէ վերջ, որոնք երեք քառօրդ ժամ տեւեցին, Ս. Պատրիարքը մեկնեցաւ նոյն կերպով: և ուղղակի դարձաւ Պատրիարքարան. իսկ Պատր. Փոխարեորդ Տ. Մկրտիչ Սրբազան Աղաւնունի, շօրս վարդապետներու ընկերակցութեամբ, յանուն նորին Ամենապատուութեան, շնորհաւորութեան գնաց Ղպտոց, Ասորուց և Հայկէաց:

— Երեկոյեան դէմ, Ս. Պատրիարքը, Տ. Մեսրոպ Սրբազանի և Տ. Կիւրեղ վրդ.ի և Տ. Հայրիկ արքեպիսի հետ շնորհաւորութեան գնաց Ռուսաց Արքեպիսիպոստոս:

● Գշ. 9 Յունի. — Ի տօնի երկու գլխաւոր առաքելոց, Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Մայր Տաճարի արևելակողմի օրմամբիջի վերնամասուներէն Ս. Պետրոսի անուան նուիրուածին մէջ, ըստ հին սովորութեան. Ս. Պօղոսի նուիրուածին մէջ, ուր ժ.բ. առաքելոց տօնին կը մատուցուի Ս. Պատարագը, ընծայն զրուեցաւ:

● Գշ. 10 Յունի. — Որդուց Որոտման նախատօնակի առթիւ, ըստ սովորութեան, Ս. Պատրիարքը երեկոյեան ժամուն հանդիսաւոր Հրաշափառիւ մուտք գործեց ի Մայր Տաճար: Յետոյ Միաբանական թափօրով ևս օրհներգութեամբ ելաւ Պատրիարքարան:

● Եշ. 11 Յունի. — Ինչպէս երէկ երեկոյեան նախատօնակի, նոյնպէս այաջորուան հանդիսաւոր ժամերգութիւնը կատարուեցաւ Մայր Տաճարի Գլխազրի դասերուն մէջ: Ս. Պատրիարք Հայրը Պատարագեց մեծահանգէս շուքով Գլխազրիբ ուխտավայր հրաշալի մատուռին մէջ ևս քարոզեց «Ոչ գիտէք զի՛նչ խնդրէք» և «Ոչ գիտէք որո՞յ հոգւոյ էք» ընարանին վրայ. բացատրեց թէ ի՛նչ է գիտութիւնը հաւատքին մէջ: Ս. Պատարագէ ետքը կատարուեցաւ աւանդական երգադարձ թափօրը Մայր Տաճարին մէջ, մասնակցութեամբ ամբողջ Միաբանութեան և ի ներկայութեան խուռն ժողովուրդի:

● Ուր. 12 Յունի. — Տ. Նօրայր վրդ. մեկնեցաւ Յօպոէ. Կաղանդի առթիւ քարոզելու ևս զպրօցական հանդէպին նախադահնելու համար:

● Եր. 13 Յունի. — Անդրբորգանանի կաթօլիկ յոյներու հոգևոր պետը, Գեր. Պօլ Սալման, Արքեպս. Պետրայի, զոր Ս. Պատրիարքը ճանչցած էր Ամմանի մէջ, Ս. Բաղաքս և կամ լինելով, այսօր այցելեց ն. Ամենապատուութեան:

— Վաղը ամառը լինելով ըստ Հին Տոմարի, Միաբանութիւնը այս երեկոյ, յետ ժամերգութեան, ներկայացաւ Ս. Պատրիարք Հօր և ընդունեց օրացոյցի նուէրը: Ընթերթէն վերջ, ա՛մանորական հանդէսներ կատարուեցան ժառանգաւորաց վարժարանին մէջ, զլխաւորութեամբ

Տեսուչ Տ. Տիրան վրդ.ի և մասնակցութեամբ ուսուցիչներու. աշակերտք երգեցին, արտասանեցին և ուղերձներ կարդացին, Տ. Տիրան վրդ. խրատական խօսեցեաւ: Իսկ եպիսկոպոսունք և մնացեալ վարդապետներ հաւաքուեցան Պատրիարքարան, Ս. Պատրիարքին մօտ:

● Կիր. 14 Յունի. — Ամառնօրն ըստ հին տօմարի՝ տօնուեցաւ Ս. Աթոռոյն մէջ: Ս. Պատրիարքը առաւօտուն քարոզեց Մայր Տաճարին մէջ ժողովուրդի հօծ բազմութեան ներկայութեան, բնարան առնելով «Որ զնայ ի խաւարի՛ ոչ գիտէ յո՞ւ երթաչ, և որ հաւատայ յի՛ս՝ խաւարի մի՛ գնացե՛ք խօսքը, ներկայացուց կեանքը իբրև ճամբայ, ուսկից ուղիղ և անխորձ ընթանալու համար՝ անհրաժեշտ է աւետարանական հաւատքի լոյսը: Ս. Պատարագէն վերջ միաբանութիւն ևս ամբողջ ժողովուրդը Պատրիարքարան ելան թափօրով, ուր տեղի ունեցաւ հանդիսական ընդունելութիւն. բարեմաղթական ուղերձ մը ըրաւ Պարտ. Փոխ. Տ. Մկրտիչ Սրբազան, յետոյ շնորհաւորական խորհրդածութեանց զրուիւն մը կարդաց ժառանգաւորաց փոխ Տեսուչ Տ. Զգօն վրդ., որ վերջացուց իր խօսքը՝ սրտայոյզ ակնարկութիւններով ուղարկեալ Ղեկոնջ Սրբազանի նահատակութեան մասին. ապա սիրուն արտասանութիւններ բրին և փունջեր նուիրեցին Ս. Թարգմանչաց սանդիկներէն երկուքը: Ս. Պատրիարքը՝ բարեմաղթութեամբ ևս օրհնութեամբ փակեց հանգէսը, աւանդական սովորութեան համեմատ Յօպոէի նարինջ բաշխեց ամէնուն:

— Յերեկէն վերջ, Ս. Պատրիարք Հայրը Տնօրէն ժողովի անդամներուն հետ ըստ սովորութեան այցելեց ժառանգ. վարժարան, ուր սարկաւագունք և ժառանգաւորք որդիական սիրոյ արտայայտութիւններ ըրին: Իսկ իրկինադէմին Ե. Հ. Բարեսիրական Սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Ս. Թարգմանչաց վարժարանի հանգէսը, ուր խօսեցաւ Տեսուչ Տ. Կիւրեղ վրդ.:

● Բշ. 15 Յունի. — Ինչպէս երէկ, այսօր ևս, Ս. Պատրիարք Հօր շնորհաւորական այցելութիւն տուին և ներկայացուցիչ կամ զրուիւն ուղարկեցին Պետական պաշտօնատարներ, Հիւպատոսներ, և Հայ ու օտար երեւելիներ և ժողովրդական անձինք:

● Գշ. 17 Յունի. — Իսլամայ Բամազան Պայրամի տօնին առթիւ, Ս. Պատրիարքը Տ. Մեսրոպ Սրբազանի, Տ. Սիւրբէ վրդ.ի և Տ. Հայրիկ աբեղայի ընկերակցութեամբ այցելեց Միւֆթիին, Սիոնարնակ Արարներու մեծ ցեղապետ Շէյխ Մահմուտ էֆ.ի և ուրիշ երեւելիներու: Ամէնքն ալ մեծ պատուով ընդունեցին և պատուատրեցին ն. Ամենապատուութիւնը:

● Եշ. 18 Յունի. — Տեսուն մերոյ Ս. Ժննդեան տօնի ձրագալոյցի առթիւ, ըստ աւանդութեան և իրաւական կանոնաց այսօր կատարուեցաւ հանդիսաւոր երթ ի Բեթղեհէմ: Առաւօտեան ժամը 9.30ին, Ս. Պատրիարք Հայրը, օրբազան եպիսկոպոսունք, վարդապետներու, սարկաւագներու և զպիրներու մեծամասնութիւնը, 40 անձինք և ժողովուրդէն ուխտաւորներ, ինքնաշար-

ժերով ճամբայ ելան։ Ս. Պատրիարքին կառքը շրջապատած էին չորս ձիաւոր սուտիկաններ և իրենց հրամատարը։ առջևէն կ'ընթանային աւագ թարգմանին և խաչակիր և գաւազանակիր վարդապետներուն կառքերը։ Երեսուղէմէն Բեթղեհէմ հանդիսաւոր գնացքը կը տեէ իբր մէկ ժամ։ Յունաց Ս. Եղիայի վանուց առջև, որ կէսն է ճամբուն, ընդ առաջ էին եկած Բեթղեհէմի թաղապետական մարմնոյն անդամները։ Իսկ քաղաքին բուն մուտքին վրայ, ուր հաւաքուած էր ամէնազդի հոծ բազմութիւն, կը սպասէին քաղաքագետը, սուտիկաններու հրամատարը, թաղապետութեան նախագահը և պաշտօնական անձեր, որոնք ամէնքն ալ շրջապատեցին Ն. Ամենապատուութիւնը, կառքէն իջած վայրկեանին։ Անմիջապէս շարուեցան միաբանք աշակերտք. ու շորհուրդ մեծը կը թնդացնէր Դաւիթի քաղաքը։ Փրկչին ծննդեան տաճարը առաջնորդող մեծ քարայտակին վրայ, Յիթայակիրի մեծագործած պարսպանման հոյակապ շէնքէն արձագանգելով մինչև դիմացի բլուրներն ու ծամկները։ Թափօրը այդպէս ելաւ ուղղակի շայոց վանքը, ուր կառավարական պաշտօնատարք և օտարներ ներկայացան Ս. Պատրիարք շօր։ — Կէսօրէ վերջ, ժամը երկուքին, Ն. Ամենապատուութիւնը և միաբանութիւնը հանդիսաւոր շրջապատով, անցնելով Կոստանդիանոսի կանդնած և Յուստինիանոսի նորակերտած պատմական մեծ պաղիլիէն, և հայապատկան խորաններու բաժինէն, իջան Ծննդեան այրը և ամէնքը կարգաւ երկրպագեցին նուիրական այն վայրին վրայ, ուր ամէնզենեալ կոյսը խանձարուքի մէջ պարուրեց իր աստուածային դաւաւը։ Ապա, վերջ, մեր սեպական սեղանին առջև կատարուեցաւ ձրագալոյցի պաշտամունք, և Անկանիմք առաջի քօն երգուեցաւ ծնկաչօք, կարդացուեցան ընթերցուածները, մատուցուեցաւ Ս. Պատարագը, և Ս. Պատրիարքը վերադարձաւ Երուսաղէմ։ Լոս ևս, թէ՛ ի Ս. Յարութիւն և թէ՛ ի Ս. Ղրեշտակապետ կատարուած էր ձրագալոյց պատարագով հանգեր։

● Ուր. 19 Յունիւլ. — Ս. Ծննդեան տօնի առաւօտուն, գիշերուան ժամը 2ին սկսաւ պաշտամունքը Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ, ըստ սովորութեան, կ'երգէին Երուսաղէմացի դպիրները՝ հին և ընտիր եղանակները։ Պատարագեց Ս. Խորէն վրդ. Ս. Պատրիարքը քարոզեց, բացատրելով Ծննդեան Խորհուրդին կրօնական իմաստը և բարոյական նշանակութիւնը։ Ապա կատարուեցաւ ձրօրհնէք։ — Բեթղեհէմի մէջ ևս, գիշերի իրաւական պատարագէն վերջ, առաւօտեան դէմ, Ս. Մեծապ Սրբազան Ս. Այրին վրայ մատուցած էր պատարագ և քարոզած, Ծնունդի խորհուրդը ներկայացնելով իբրև աստուածային սիրոյ գործ գերազանցօրէն։ Յետոյ, երէկուան կարգով և գնացքով, և գլխաւորութեամբ Ս. Մեծապ Սրբազանի, Միաբանութիւն և աշակերտք և բազմութիւն ժողովրդեան, Թափօրով դարձան Երուսաղէմ, ուր հասան ժամը

իննին, և շորհուրդ մեծը վերերգելով մտան պատրիարքարան, բերելով աւետար Ս. Ծննդեան անկէ՝ ուր հրեշտակք և հոյիւք աւանդած էին զայն տառապեալ մարդկութեան։ Ս. Պատրիարքը, շրջապատուած Տ. Աղաւունի և Տ. Սմբատ Սրբազաններէ և վանք մնացած վարդապետներէ, փառայից և լուսազարդ մեծ սրահին մէջ ընդունեց ամէնքը սրտագին խանդավառութեամբ. օրհնեց ամէնքը. որ, յետ գիշերական տընութեանց, գնացին հանգստանալ օրն ի բուն։

● Նր. 20 Յունիւլ. — Մեռելոյցի առթիւ, Մայր Տաճարին մէջ քարոզեց Տ. Սիոն վրդ. Քրիստոսի Ծննդեան խորհուրդին հետ պատշաճօրէն հիւսիսով յաւիտենական կեանքի գաղափարը։ — Մեր Ծննդեան տօնի առթիւ, այսօր, ըստ նախակարգեալ ցուցակի, հետզհետէ շորհուրդեան այցելութեան եկան ի պատրիարքարան, նախ Ֆրանչիսկեան միաբանութեան պետը, առաջիկայից ժողովոյ ինն անդամներով, Լատինաց Ս. Պատրիարքը, իր փոխնորդ եպիսկոպոսին և չորս վարդապետներու հետ, Յունաց Պատր. Տեղապահը, երկու եպիսկոպոսներու և ութ վարդապետներու հետ, Ասորոց եպիսկոպոսը՝ երկու վարդապետներով, Ղպտիներուն փոխնորդը, ի բացակայութեան եպիսկոպոսին, չորս վարդապետներով, Յոյն կաթօլիկներու մեծաւոր վարդապետը, Ռուսաց արքեպիսկոպոսը՝ իր փոխնորդին հետ, Անկիլքան եպիսկոպոսը՝ երկու քահանաներով, շայ կաթօլիկաց փոխնորդը և շ. Մանուէլ վարդապետը, Ամբրիկեան և Յոյն հիւպատոսները, Շէյխ Մահմուտ էֆ. իր տոհմին բոլոր մեծերուն հետ։

— Տ. Տիրան վրդ. ընկալակցութեամբ շրանդ Սրկ. ի Ամման մեկնեցաւ Ս. Ծնունդի առթիւ պատարագելու և քարոզելու։

— Նոյն նպատակաւ Տ. շայկաղուն վրդ. և Սարգիս Սրկ. Գաղա մեկնեցան։

● Կիր. 21 Յունիւլ. — Ժամերգութիւն և Ս. Պատարագ եկան Մայր Տաճարին մէջ, Ս. Պատրիարքը քարոզեց առ զոյր նոցա տեղի յիջևանին քնարանով. իջևանին մէջ՝ ծնելիք Փրկչին տեղ մը տալու չկամութիւնը ներկայացուց իբրև խորհրդանշան այն գաղջ ընդունելութեան զոր մարդիկ յաճախ կ'ընեն կրօնքի գաղափարին հանդէպ, և շեշտեց մեր համոզումներուն, մեր կեանքին, մեր ընտանիքին և մեր սիրտին մէջ Յիսուսի համար տեղ մը ունենալու անհրաժեշտութեան մասին։

● Ել. 25 Յունիւլ. — Ֆրանսական հիւանդանոցի բժշկապետ Տքթ. Ռու. որ հայ կամաւորներու բժիշկ էր եղած երբեմն ի Կիլիկոս, և յետոյ հոգելոյս Դուբրան Սրբազան պատրիարքը դարձանած, և որբերու և ժառանգաւորաց հանդէպ ստեղծ սէր ցուցած, պարկեշտ և կարող զէմք մը, կռիւի ծանր վարակումէ մը երէկ մեռած ըլլալով, այսօր իր յուզարկաւորութեան զացին ներկայ լինել Տ. Կիլիկ վրդ. և Տ. շայրիկ արեղայ, յանուն Ս. Պատրիարքին պսակ մը ևս զնելով իր գաղաղին վրայ։